

Sylabus przedmiotu: Teologia moralna

Część A (wypełnia kierownik właściwej sekcji/institutu)

Nazwa przedmiotu: Teologia moralna			Nazwa kierunku: Teologia prawosławna
Liczba punktów ECTS:			Nazwa jednostki prowadzącej kierunek: Wydział Teologiczny
Kod przedmiotu:			Rodzaj i forma studiów: Studia I stopnia niestacjonarne
Łączny wymiar godzinowy: 60			Adresaci przedmiotu: III PED
wykład: 60	ćwiczenia/lektorat:	seminarium:	Status przedmiotu: obligatoryjny
Forma zaliczenia przedmiotu: wykład – zaliczenie/ocena			Adnotacja dotycząca wymiaru godzinowego na studiach niestacjonarnych:

Część B (wypełnia osoba prowadząca przedmiot)

Nazwisko głównej osoby prowadzącej przedmiot: ks. mgr Artur Aleksiejuk	Nazwisko (-a) pozostałych osób prowadzących przedmiot: -----
--	--

Wymagania wstępne:

Wpis na semestr

Założenia i cele przedmiotu:

Celem wykładów jest prezentacja zagadnień wchodzących w zakres teologii moralnej Kościoła prawosławnego związanej z tematyką cnót teologicznych, obowiązków i postawy chrześcijanina wobec Boga, bliźnich, a także samego siebie. Część wykładów zostanie poświęcona funkcjonowaniu wiernego w Kościele, drogom i sposobom realizacji jego powołania oraz życiu w rodzinie – kościele domowym.

Treści programowe:

Teologia moralna w kontekście wyzwań współczesności. Teologia wobec współczesnego kryzysu wiary i wartości. Teologia moralna i relatywizm etyczny. Zjawisko pluralizmu etycznego w świetle chrześcijańskich kryteriów teologiczno – moralnych. Problematyka postępu naukowo – technicznego w świetle teologii moralnej.

Prawo moralne i norma moralna. Prawo moralne, norma moralna, prawo naturalne – definicje, zakres i cechy. Prawosławna i rzymsko – katolicka koncepcja prawa naturalnego. Prawo moralne jako normatywny wyraz powołania Bożego. Motywacja do przestrzegania prawa Bożego. Rola prawa w doskonaleniu moralnym i osobowym człowieka.

Sumienie i osąd moralny. Pojęcie, typy, cechy sumienia. Sumienie i wrażliwość duchowa. Relacja między sumieniem i prawdą oraz prawem naturalnym w teologii prawosławnej. Istota, uwarunkowania, reguły i

trudności osądu moralnego. Rola sądów wartościujących w moralnym postępowaniu człowieka.

Wolność i wolna wola człowieka. Istota, stopnie i cel wolności. Wolna wola jako dar Boży. Granice, zasięg, dynamika wolności. Wolność – autonomia – heteronomia. Wolność a powołanie. Wolność i odpowiedzialność. Wolność a prawo i motyw. Wychowanie człowieka do wolności.

Czyn (akt) ludzki. Pojęcie, cechy i podział czynu (aktu) ludzkiego. Czyn ludzki jako akt rozumu i akt woli. Personalistyczna wartość czynu. Czyn jako świadectwo wiary, nadziei i miłości. Integralność czynu ludzkiego. Afektu i emocje a czyn ludzki.

Wprowadzenie do problematyki cnót teologicznych. Pojęcie, rodzaje i cechy cnót – przypomnienie. Definicje i cechy cnót teologicznych. Kreatywna rola wiary, nadziei, miłości oraz innych cnót chrześcijańskich w osobistym dążeniu do doskonałości.

Teologiczna cnota wiary Pojęcie, idea i geneza wiary. Wiara jako uczestnictwo w życiu Boga i rozpoznawanie Jego obecności w świecie. Postawa chrześcijanina wynikająca z wiary. Cechy aktu wiary. Zachowanie i utrwalanie wiary oraz grzechy przeciw wierze.

Teologiczna cnota nadziei. Pojęcie, idea i cechy nadziei chrześcijańskiej. Źródła nadziei chrześcijańskiej. Problematyka lęku. Grzechy przeciw nadziei.

Teologiczna cnota miłości. Pojęcie, istota i źródła miłości chrześcijańskiej. Cechy miłości chrześcijańskiej. Ontologiczny wymiar miłości. Miłość jako naczelną powinność moralną wobec Boga i człowieka. Naśladowanie Chrystusa konsekwencją miłości. Dynamika i twórcza rola miłości chrześcijańskiej. Grzechy przeciw miłości.

Obowiązki człowieka wobec Boga. Teologiczno – moralna analiza I, II, III, IV przykazania Dekalogu. Obowiązek poznawania i środki poznawania Boga. Postawa prawosławnego chrześcijanina w poznawaniu Boga. Błędy na drodze poznawania Boga. Obowiązek oddawania czci Bogu. Zaangażowanie i motywacja moralno – biblijna służby Bogu. Postawa prawosławnego chrześcijanina warunkująca prawidłowe oddawanie czci Bogu. Pobożność wewnętrzna jako życie z wiary w ducha i prawdzie. Pobożność zewnętrzna i oddawanie czci Bogu na zewnątrz. Przysięga i ślub. Grzechy przeciw czci i pobożności. Teologia modlitwy.

Obowiązki człowieka wobec bliźnich, świata stworzonego i samego siebie. Realizacja przykazań jako wyraz prawdziwego powołania człowieka wezwania do świętości. Istota, sens i konsekwencje przykazań Bożych jako wyraz postawy chrześcijanina wobec Boga i drugiego człowieka. Teologiczno – moralna analiza V, VI, VII, VIII, IX i X przykazań Dekalogu. Teologiczno – moralny wymiar błogosławieństw Chrystusa wypowiedzianych na Górze. Moralny aspekt przeobóstwienia. Moralny wymiar osoby ludzkiej w płaszczyźnie horyzontalnej. Służenie jako postawa chrześcijanina wobec świata. Miłość jako naczelną powinność moralną wobec bliźniego. Obowiązek bycia sprawiedliwym. Obowiązek wobec życia i zdrowia bliźniego oraz inne obowiązki chrześcijanina wobec bliźnich. Postawy i uchybienia deformujące obowiązki wobec bliźnich.

Literatura podstawowa:

Kozłowski R. ks., *Teologia moralna (wybrane zagadnienia)*, Wyd. ChAT, Warszawa 1978.

Literatura uzupełniająca:

Afanasjew M., *Kościół Ducha Świętego*, Orthdruk, Białystok 2002.

Aleksiejuk A. ks., *Dogmaty jako wyznaczniki moralnego życia prawosławnego chrześcijanina*, „Cerkiewny Wiestnik”, 2008, nr 3-4.

Ambroży z Mediolanu św., *Obowiązki duchownych*, przeł. K. Abgarowicz, IW Pax, Warszawa 1967.

Augustyn św., *O nauce chrześcijańskiej*, przeł. J. Sulowski, ATK, Warszawa 1979.

Bazyli Wielki św., *Wybór homilii i kazań*, przeł. T. Sinko, Kraków 1947.

Bułgakow S., *Prawosławie*, przeł. ks. Henryk Paprocki, Orthdruk, Białystok 1992.

Clement O., *Ojciec nasz*, przeł. ks. Henryk Paprocki, Orthdruk, Białystok 1993.

Evdokimov P., *Prawosławie*, przeł. ks. J. Klinger, IW Pax, Warszawa 1964.

Felmy K. Ch., *Współczesna teologia prawosławna*, przeł. ks. Henryk Paprocki, Orthdruk, Białystok 2005.

Grzegorz z Nyssy św., *Homilie do błogosławieństw*, przeł. M. Przyszychowska, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005.

Grzegorz z Nyssy św., *O naśladowaniu Boga. Pisma ascetyczne*, przeł. ks. J. Naumowicz, Wydawnictwo M, Kraków 2001.

Harakas, Stanley S., *Wholeness of Faith and Life: Orthodox Christian Ethics*, vol. 1-3, Mass: Holy Orthodox Press 1999.

Hrycuniak Sawa abp., *Prawosławne pojmowanie małżeństwa*, Orthdruk, Białystok 1994.

Hrycuniak Sawa metr., *Chrystus najwierniejszym przyjacielem człowieka*, Wyd. Warszawskiej Metropolii Prawosławnej, Warszawa 2004.

Hryniewicz W., *Nadzieja zbawienia dla wszystkich. Od eschatologii lęku do eschatologii nadziei*, Verbinum, Warszawa 1990.

Jan Chryzostom św., *Homilie na Ewangelię według św. Mateusza*, ŻMT 18, 23, przeł. ks. A. Baron, J. Krystyniacki, Wydawnictwo WAM, Kraków 2003.

Maksym Wyznawca św., *Dzieła: Antologia życia wewnętrznego, Dialog o życiu wewnętrznym, Księga miłości, Księga Oświeconych, Wykład Modlitwy Pańskiej*, przeł. ks. A. Warkotsch, Poznań 1981.

Maloney G. A., *Tchnienie mistyki*, przeł. J. Marzęcki, IW Pax, Warszawa 1984.

Mantzaris G., *Przebóstwienie człowieka*, Prawosławna Diecezja Lubelsko – Chełmska, Lublin 1997.

Michalski M. ks., *Antologia literatury patrystycznej*, t. 1, 2,

Mień A. ks., *Wprowadzenie do modlitwy*, Wydawnictwo M, Kraków 1994.

Olejnik S. ks., *Dar – wezwanie – odpowiedź. Teologia moralna*, T. 4, 5, 6, Wydawnictwo ATK, Warszawa 1989.

Pryszmont J. ks., *U podstaw chrześcijańskiej formacji moralnej*, Wydawnictwo Regina Poloniae, Częstochowa 1987.

Rosik S. ks., *Dekalog jako norma życia i wolności*, cz. I, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1997.

Serafin z Sarowa św., *Ogień Ducha Świętego*, przeł. ks. Henryk Paprocki, Wydawnictwo Esprit, Kraków 2008.

Spidlik T., *Duchowość chrześcijańskiego wschodu*, przeł. L. Rodziewicz, Wydawnictwo Bratni Zew, Kraków 2006.

Spidlik T., *Modlitwa według tradycji chrześcijańskiego wschodu*, przeł. L. Rodziewicz, Wydawnictwo Bratni Zew, Kraków 2005.

Teofan Rekluz św., *Droga do zbawienia*, przeł. ks. P. Nikolski, Wydawnictwo Benedyktynskie, Tyniec 2007.

Ware Kallistos metr., *Królestwo wnętrza*, przeł. ks. W. Misijuk, Prawosławna Diecezja Lubelsko-Chełmska, Lublin 2003.

Ware Kallistos metr., *Prawosławna droga*, Orthdruk, Białystok 1999.

Yannaras Ch., *The Freedom of Morality*, St. Vladimir's Seminary Press 1984.

Bóg żywy. Katechizm Kościoła prawosławnego, Wydawnictwo WAM, Kraków 2001.

Bóg i zło. Pisma Bazylego Wielkiego, Grzegorza z Nyssy i Jana Chryzostoma, przekł. Zbiorowy, Wydawnictwo M, Kraków 2003.

Kanony Ojców Greckich. Kanony Atanazego i Hipolita, przeł. A. Baron, H. Pietras, Wydawnictwo WAM, Kraków 2009.

Konstytucje Apostolskie, przeł. A. Baron, H. Pietras, Wydawnictwo WAM, Kraków 2007.

Słowo o Bogu i człowieku – myśl religijna Słowian Wschodnich doby staroruskiej, przeł. R. Łużny, Kraków 1995.

Dobrotolubije, t.1-5., Izdanie Sretenskogo Monasteria, Moskwa 2004.

Formy i metody dydaktyczne:

Wykład, dyskusja i lektura tekstów źródłowych.

Warunki zaliczenia i metody oceny:

Warunki zaliczenia wykładu z teologii moralnej jest zaliczenie końcowego kolokwium w formie pisemnej oraz przygotowanie dwóch semestralnych prac pisemnych (referatów). Kolokwium końcowe składa się z czterech pytań, z których każde jest oceniane w skali od 0 do 5 punktów. Maksymalna liczba punktów wynosi 20. Do pozytywnego zaliczenia kolokwium wymagane jest uzyskanie 50% punktów.